

ГАРЧИГ

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	3
2. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	12
2.1 Төв аймгийн Эрдэнэ сумын байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч танилцуулга	12
3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БОЛОН БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ.....	16
3.1 Нөлөөллийн хэлбэр үргэлжлэх хугацаа.....	16
4. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ	19
5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	20
6. ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, ЦЭЦЭРЛЭГЖҮҮЛЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	24
7. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	25
8. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	26
9. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	28
10. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	29
11. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	30

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжих талбайн 33 га газрын булангийн цэгүүд.....	3
Хүснэгт 2. Батсүмбэр сумын газар нутгийн хэмжээ, нийт талбайд эзлэх хувь.....	12
Хүснэгт 3. Батсүмбэр суманд оршин суугаа өрхийн тоо, багаар/хороо/	12
Хүснэгт 4. Болзошгүй нөлөөллийн хэлбэр, үргэлжлэх хугацаа, эрчим ба эх үүсвэр	16
Хүснэгт 5. 2023 онд хэрэгжүүлэх Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардал..	19
Хүснэгт 6. Төслийн сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, арилгах, бууруулах арга хэмжээ.....	20
Хүснэгт 7. Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөө	24
Хүснэгт 8. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	25
Хүснэгт 9. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө.....	26
Хүснэгт 10. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	28
Хүснэгт 11. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө.....	29
Хүснэгт 12. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө	30

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1. Төслийн талбайн ерөнхий байршлын зураг	5
Зураг 2. Төслийн талбайн районы агаар, сансрын зураг	6
Зураг 3. Төслийн талбайн гадна харагдах байдал	8
Зураг 4. Барилга байгууламжийн дотоод зохион байгуулалт	9
Зураг 5. Төслийн талбайн барилга байгууламжийн гадна харагдах байдал.....	10
Зураг 6. Ресторан болон кофе шоп.....	11
Зураг 7. Гадна талбайн тохижилт.....	11
Зураг 8. Боловсон ариун цэврийн байгууламж.....	11
Зураг 9. Төслийн талбайн районы д.т.д үнэмлэхүй өндөр (метр).....	14
Зураг 10. Төслийн талбайн районы газрын гадаргын налуу (градус)	15

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Төслийн нэр: “Баянбуурал” амралтын газрын төсөл

Төслийн зорилго: Амрагчдыг ая тухтай, идэвхитэй амрах нөхцлийг хангах төрөл бүрийн чанартай үйлчилгээ үзүүлэх юм.

Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг:

Төсөл хэрэгжүүлэгчийн нэр

Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг, утас

- “Монгол Зөвлөлтийн Улаанбаатар” ХНН
- Хувийн хэргийн дугаар: 9019009041
- Регистрийн дугаар: 2076675
- Улаанбаатар хот, Баянгол дүүрэг, 3-р хороо, Сөүлийн гудамж
- Утас: 1:244410, 2:322117
- Факс: 976-21-243044

Төслийн байршил:

Төв аймгийн, Батсүмбэр сумын, 2-р багийн нутагт, Баянбуурал нэртэй байгалийн үзэсгэлэнт газар байрладаг ба Улаанбаатар хотоос баруун хойд зүгт 105 км зайд оршдог.

- Талбайн хэмжээ: 33 га
- Талбайн байр зүйн зургийн нэрэлбэр: М-48-130

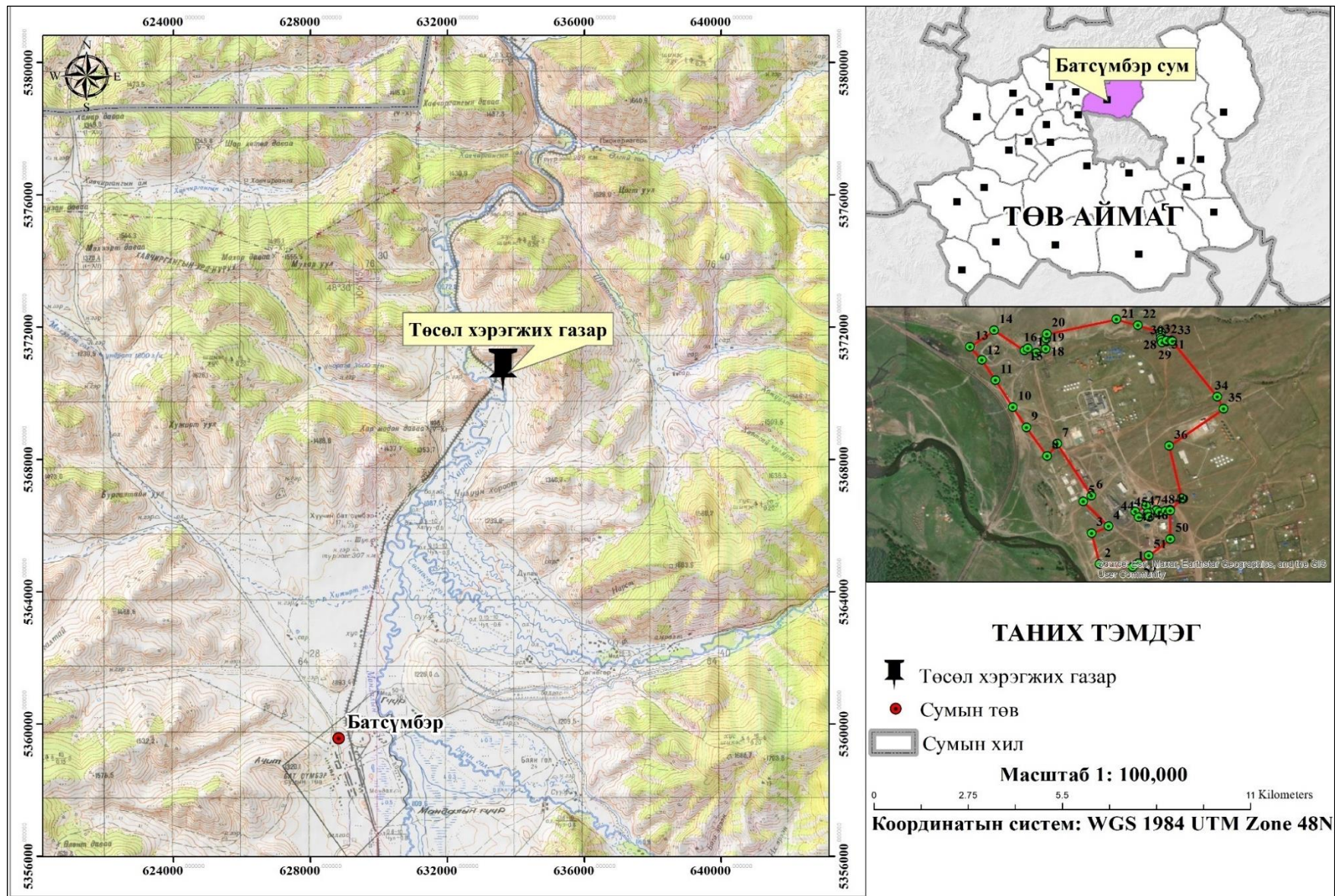
Газарзүйн солбицол

Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжих талбайн 33 га газрын булангийн цэгүүд

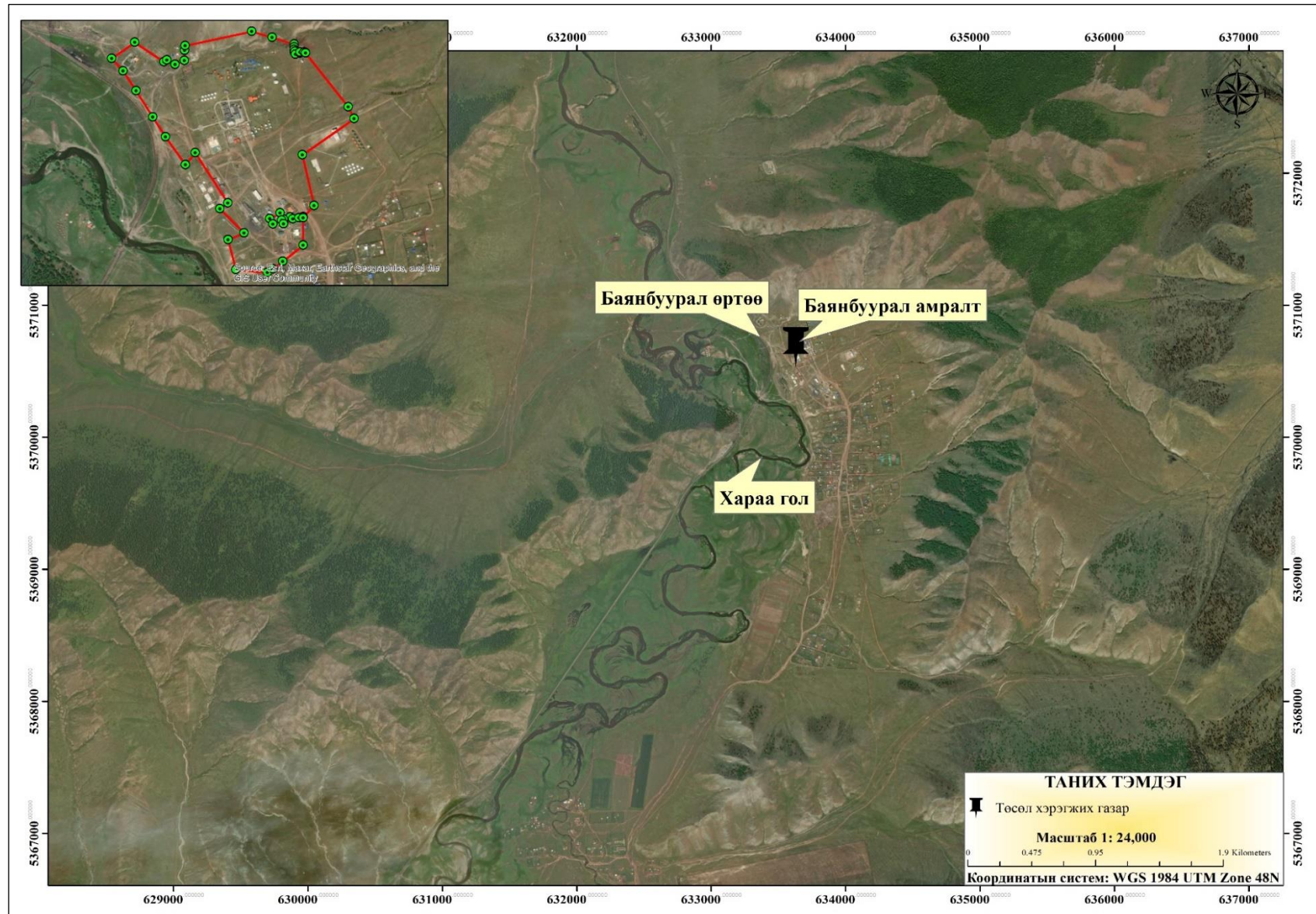
№	Уртраг			Өргөрөг		
	градус	минут	секунд	градус	минут	секунд
1	106	48	37.7	48	28	13.4
2	106	48	32.6	48	28	13.8
3	106	48	31.5	48	28	17.1
4	106	48	34.1	48	28	17.8
5	106	48	30.3	48	28	20.5
6	106	48	31.6	48	28	21.1
7	106	48	26.5	48	28	26.7
8	106	48	24.9	48	28	25.4
9	106	48	21.8	48	28	28.5
10	106	48	19.8	48	28	30.7
11	106	48	17.2	48	28	33.6
12	106	48	15.2	48	28	35.8
13	106	48	13.4	48	28	37.2
14	106	48	17.2	48	28	38.9
15	106	48	21.8	48	28	36.7
16	106	48	22.3	48	28	36.9
17	106	48	23.6	48	28	36.4
18	106	48	25.1	48	28	36.8

*Төв аймгийн Батсүмбэр сумын нутагт байрлах “Монгол зөвлөлтийн Улаанбаатар төмөр зам”
ХНН-ийн “Баянбуурал” амралтын газрын төслийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн
төлөвлөгөө*

№	Уртраг			Өргөрөг		
	градус	минут	секунд	градус	минут	секунд
19	106	48	25.2	48	28	37.9
20	106	48	25.3	48	28	38.4
21	106	48	36.1	48	28	39.8
22	106	48	39.4	48	28	39.1
23	106	48	42.9	48	28	38.3
24	106	48	42.9	48	28	38
25	106	48	42.9	48	28	37.7
26	106	48	42.9	48	28	37.7
27	106	48	42.9	48	28	37.4
28	106	48	43	48	28	37.5
29	106	48	43.1	48	28	37.2
30	106	48	43.8	48	28	37.3
31	106	48	43.8	48	28	37.4
32	106	48	44.5	48	28	37.4
33	106	48	44.7	48	28	37.3
34	106	48	51.4	48	28	31.3
35	106	48	52.3	48	28	30
36	106	48	43.8	48	28	26.2
37	106	48	45.5	48	28	20.6
38	106	48	43.7	48	28	19.4
39	106	48	41.6	48	28	19.4
40	106	48	40.6	48	28	19.1
41	106	48	40.5	48	28	19.2
42	106	48	40	48	28	19.9
43	106	48	38.3	48	28	19.3
44	106	48	38.8	48	28	18.7
45	106	48	40.2	48	28	19.1
46	106	48	40.5	48	28	18.7
47	106	48	42	48	28	19.2
48	106	48	43	48	28	19.3
49	106	48	43.7	48	28	19.3
50	106	48	43.6	48	28	16.3
51	106	48	40.2	48	28	14.6
52	106	48	38.6	48	28	13.8

Зураг 1. Төслийн талбайн ерөнхий байршилн зураг

Зураг 2. Төслийн талбайн районы агаар, сансрын зураг

Төслийн товч тодорхойлолт, хүчин чадал:

“Баянбуурал” амралт нь Анх 1978 онд 15 гэртэй, 30-аад ажилчидтай үйл ажиллагаагаа эхэлж байсан бөгөөд одоо нэг ээлждээ 390 хүртэлх амрагч хүлээн авах боломжтой жилийн 4 улирлын турш тогтмол үйл ажиллагаагаа явуулах өвөл, зуны байр, гэрүүдтэй.

Өвлийн улиралд 3 давхар амралтын байрандаа 150 амрагч, гэр сууцанд 55 амрагч, нийт 205 амрагч, зуны улиралд нэмэлтээр 184 ортой 45 зуны модон байшинд тус тус амрагчдыг хүлээн авдаг. Нийт 5 тасгийн 59 ажлын байранд 71 ажилтантай амралтын газрын удирдах түвшний ажилтнуудыг Төмөр Замын Удирдах газраас томилж, гэрээ байгуулан тодорхой хугацаатай ажиллуулдаг. Бусад ажиллагсад нь орон нутгийн иргэд байдаг.

Байгууллагын үндсэн ажиллагсдын 14% нь дээд, 9% нь тусгай дунд, 40% нь бүрэн дунд, 36 % нь бүрэн бус дунд боловсролтой иргэд байна. Ажиллагсад үндсэн цалингаас гадна түүний 35% -тай тэнцэх хэмжээний сарын ажлын үр дүнгийн шагналт цалин олгодог. Мөн жилийн ажлын үр дүнгийн шагналт цалин болон байршлын шагналт цалин зэрэг нэмэгдлийг тооцон олгодог. Зуны ачаалал ихтэй саруудад нэмэлтээр гэрээт ажилчдыг авч ажиллуулдаг бөгөөд орон нутгийн ажиллах хүчний нөөц бололцоонд тулгуурладаг. Нийт ажиллагсдын 65% нь 10-аас дээш жил тогтвортой ажилласан туршлагатай хамт олон юм.

Тус амралт нь өмнөх жилүүдийн судалгаанаас үзэхэд жилд дунджаар 17000-18000 амрагч хүлээн авсан байна. Жилийн дундаж ор хоногийн гүйцэтгэл 36000-38000 байгаа нь нийт боломжит ор хоногийн 40 %-ийг эзэлж байна.

Зуны улиралд амрагчид гадна талбайд байрлах спорт тоглоомуудаар тоглох “Хараа” голын эргээр зугаалах, усанд сэлэх, цагаан гүүний саам ууж алжаал ядаргаа тайлж, дотор эрхтний цэвэрлэгээ хийдэг. Өвлийн улиралд амралтын бүс нутагт цас их унадаг тул амрагчид цасны баяр тэмдэглэх, хараа голын мөсөн дээр төрөл бүрийн арга хэмжээ зохион байгуулах гэх мэт давуу талтай.

“Баянбуурал” амралт нь дэргэдээ 4 хошуу нийт 1000 гаруй толгой мал, ногоо тариалах 6 га талбай бүхий туслах аж ахуйтай. Эндээс амралтын мах, ногооны хэрэгцээний ихэнх хувийг хангадаг. Мөн амрагчдын хэрэгцээнд зориулж сүү цагаан идээг цагаан идээний цехдээ боловсруулдаг.

Төслийн үндсэн тоног төхөөрөмж:

- 150 ор бүхий 45 өрөөтэй 3 давхар өвлийн байр- 1ш
- 184 ортой зуны модон байшин-45ш
- 55 ортой гэр- 13ш
- 150 хүнд үйлчлэх хүчин чадалтай зоогийн газар-1ш
- Түргэн хоол, кофе шоп-1ш
- Хурал, арга хэмжээ, бүжиг соёлын заал- 1ш
- Спорт заал-1
- Фитнес заал- 1ш
- Угаалгын цех
- Уурын зуух
- Цэвэр усны гүний худаг
- Цэвэрлэх байгууламж

- Төвийн эрчим хүчний шугамд холбогдсон эрчим хүчний эх үүсвэр
- 1000 гаруй толгой мал, 6 га ногооны талбай
- 500 мкв талбай бүхий нарийн ногооны хүлэмж-1ш
- 3-5 тн мах хадгалах хөргөлтийн өрөө-1ш
- Саун
- Душ
- Боловсон ариун цэврийн байгууламж

Төсөл хэрэгжих орчны дэд бүтэц:

- *Усан хангамж:* Унд, ахуйн хэрэглээний усыг өөрийн эзэмшлийн 2 ширхэг гүний худгаас хангана;
- *Бохир ус зайлуулах:* Газрын доор бохир ус хадгалах сав /ёонкос/ суурилуулж, хэрэглэгдсэн бохир усаа цуглуулж, Сумын болон аймгийн Төв Чандмань ДЭХГ-тай гэрээ хийж, тогтмол хугацаанд соруулж зайлуулах зориулалт бүхий зөөврийн бохирын системтэй, Монгол Зөвлөлтийн Улаанбаатар төмөр зам ХНН-ийн халдвар хамгаалал, нян судлалын цехийн хийж тохижуулсан бие даасан цэвэрлэх байгууламжтай;
- *Цахилгаан эрчим хүч, дулааны хангамж:* 6000 кв-ын хүчин чадалтай трансформатортай цахилгаан эх үүсвэрээр хангадаг;
- *Дулаан хангамж:* КВР-1,4 уурын 2 тогоо, 54-ийн 1 тогоо, системийн 3 насос, хэрэгцээний халуун усны 4 насос ажиллаж амралтын байр болон ажилчдын орон сууцны халаалт, хэрэгцээний халуун усаар хангадаг.. Зууханд
- *Харилцаа холбоо:* Үүрэн холбооны операторууд болох Mobicom, Skytel, Unitel, G-mobile операторуудын сүлжээгээр холбоо барих бүрэн боломжтой;

Зураг 3. Төслийн талбайн гадна харагдах байдал

Зураг 4. Барилга байгууламжийн дотоод зохион байгуулалт

Зураг 5. Төслийн талбайн барилга байгууламжийн гадна харагдах байдал

Зураг 6. Ресторан болон кофе шоп

Зураг 7. Гадна талбайн тохижилт

Зураг 8. Боловсон ариун цэврийн байгууламж

2. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

2.1 Төв аймаг Батсүмбэр сумын байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч танилцуулга

Товч тодорхойлолт: Төв аймгийн Батсүмбэр сум нь 1926 онд байгуулагдсан, хуучнаар Түшээт хан аймгийн Илдэн гүний хошуу. Мандал, Цогт-Өндөр, Сөгнөгөр-Баянгол, Үдлэг гэсэн 4 багийн нийт 7040 хүн амьдардаг. Хүн амын тоогоор Төв аймгийн 26 сумаас эхнээсээ 2-д газар нутгийн хэмжээгээр 13-д ордог /аймгийн төвийг оролцуулалгүйгээр/ хүн амын нягтралаар хамгийн өндөр /5.49хүн/га/ сум юм

Уур амьсгал: Хуурайдуу сэрүүн зунтай, хахир өвөлтэй.1 дүгээр сарын дундаж температур -30С7 дугаар сарын дундаж температур +20 С жилийн дундаж салхины хурд 4-6 м/сжилийн хур тунадасны нийлбэр 300-400 мм

Газрын гадаргуу: Төв аймгийн Батсүмбэр сум нь далайн түвшнээс дээш 1100-2500 м өргөгдсөн. Физик газарзүйн хувьд Хэнтийн нурууны баруун захын уулсын мужид, геоморфологийн хувьд Хараа голын мужид багтдаг. Газар хөдлөлийн эрчим 7 балл. Сумын нутаг дэвсгэр нь уул, ой модоор бүрхэгдсэн эрчимжсэн мал аж ахуй болон газар тариалан эрхлэхэд тохиромжтой.

Ургамалжилт: Монгол орны ургамал-газарзүйн мужлалаар Евроазийн шилмүүст ойн их муж, Сибирийн тайгын дэд мужийн, Дагуурын уулын хээрийн дэд хошууны Монгол дагуурын уулын ойт хээрийн тойрогт хамаарна. (Өлзийхутаг, 1989).

Газарзүйн байршилаар: Батсүмбэр сум нь Төв аймгийн баруун хойд зүгт Улаанбаатар хотоос 98 км, аймгийн төвөөс 140 км зайд байрладаг. Төв аймгийн Эрдэнэ, Борнуур, Баянчандмань, Сэлэнгэ аймгийн Мандал сумтай хиллэдэг.

Хүснэгт 2. Батсүмбэр сумын газар нутгийн хэмжээ, нийт талбайд эзлэх хувь

Зориулалт хэмжээ	Хэмжээ	Нийт талбайд эзлэх хувь
Хөдөө аж ахуйн газар	102691	42.24
Ойн сан бүхий газар	137516	56.56
Усан сан бүхий газар	402	0.17
Тусгай хэрэгцээний газар	460	0.19
Тосгон суурингийн газар	777	0.32
Дэд бүтцийн газар	1270	0.52

Хүн ам: Сумын хэмжээнд 2021 оны байдлаар 2136 өрх амьдарч байгаа ба 2020 онтой харьцуулбал өссөн үзүүлэлттэй байна.

Хүснэгт 3. Батсүмбэр суманд оршин суугаа өрхийн тоо, багаар/хороо/

Баг, хороо	Байршил	2019 он	2020 он	2021 он
Батсүмбэр	Бүгд	1961	2019	2136
1-р баг, Мандал	Бүгд	726	727	761
2-р баг, Цогт-Өндөр	Бүгд	470	489	511
3-р баг, Баянгол	Бүгд	410	430	470
4-р баг, Үдлэг	Бүгд	355	373	394

Сумын хэмжээнд 2021 оны байдлаар 7040 хүн амьдарч байгаа ба 2020 онтой харьцуулбал өссөн үзүүлэлттэй байна.

Эдийн засаг, аж үйлдвэр: Сумын хэмжээнд нийт 46 аж ахуйн нэгж байгууллага, 43 аялал жуулчлалын байгууллага үйл ажиллагаа явуулж 577,4 сая төгрөгийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж улсад 56 сая, аймагт 430,5 сая, орон нутагт 117,7 сая нийт 604,2 сая төгрөгийн татвар төвлөрүүлсэн.

Газар тариалан: Тус сум 3912,2 сая төгрөгийн газар тариалангийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, 2738,0 сая төгрөгийн бүтээгдэхүүн зах зээлд борлуулж байна. Сумын хэмжээгээр жилд 363,9 га талбайд төмс, 59 га талбайд хүнсний ногоо, 523.1 га талбайд тэжээлийн ургамал тариалж 5764,4 тонн төмс, 664,7 тонн хүнсний ногоо, 3223,5 тонн тэжээлийн ургамал хураан авсан.

Зам тээвэр: Сумын газар нутаг дээгүүр ОХУ-ыг Нийслэлтэй холбосон төмөр зам 44.2 км дайран өнгөрдөг. Багууд хоорондоо шороон замаар холбогддог.

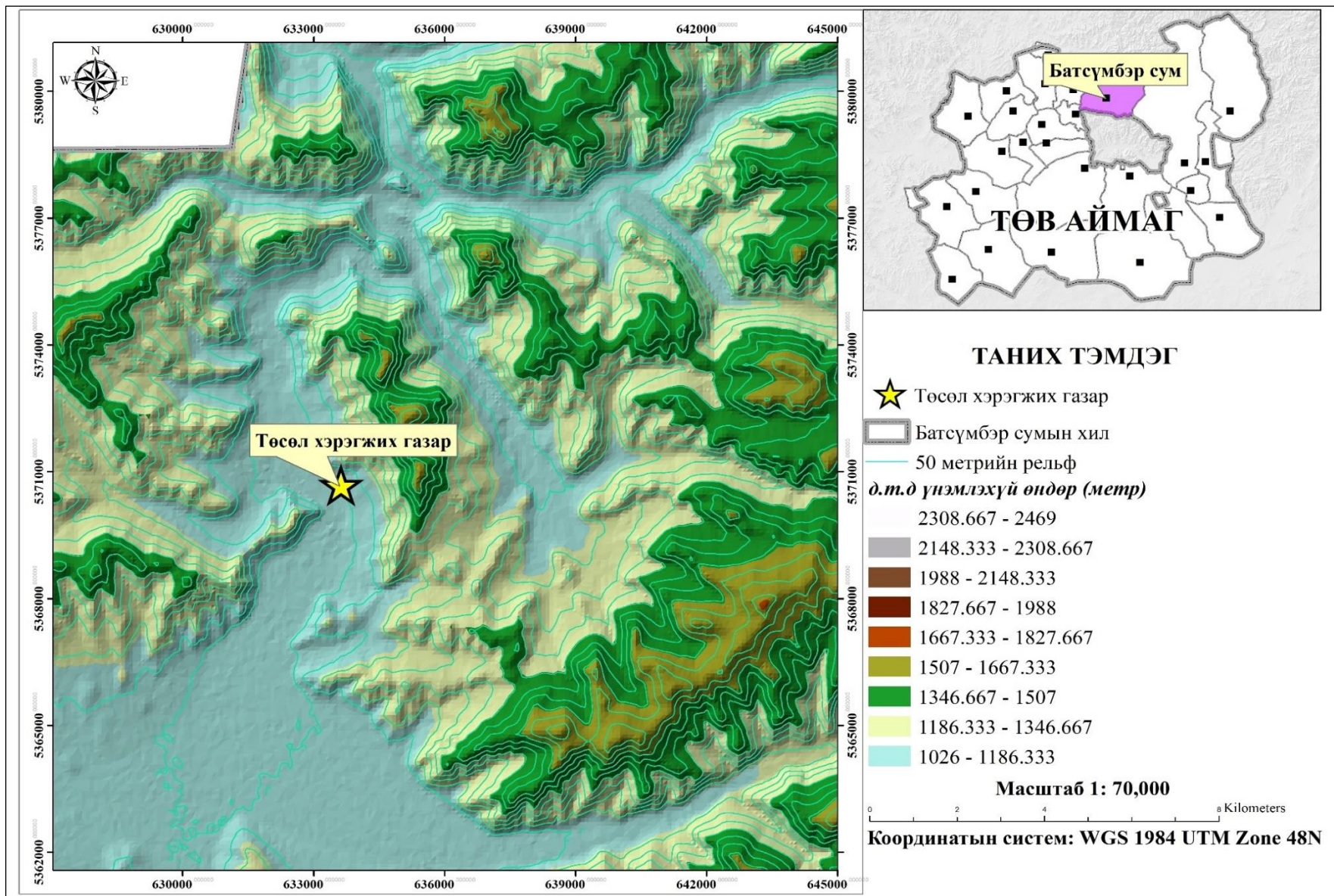
Орон сууц хангамж: II багийн төв Баянбууралд 12 айлын инженерийн шугам сүлжээтэй орон сууц 1, 1 давхар төмөр замын орон сууц 14, 8 айлын багш нарын байр, амины болон гэр сууцтай байна. Суманд сүүлийн жилүүдэд шинээр 24 айлын орон сууц барихаар төлөвлөж байна.

Цахилгаан хангамж: Сумын төв болон төв суурингууд эрчим хүчний системд холбогдсон. Сумын төв дээр 1967 онд баригдсан /35/10 квт-ийн Дэд станцтай. 10 кв-н ЦДАШ 124 км, 0,8 км кабел шугам, 0,4 кв-н 64 км ЦДАШ, 10/04 кв-н 6 ХТП, 3 КТП 17 АТП тэй байна

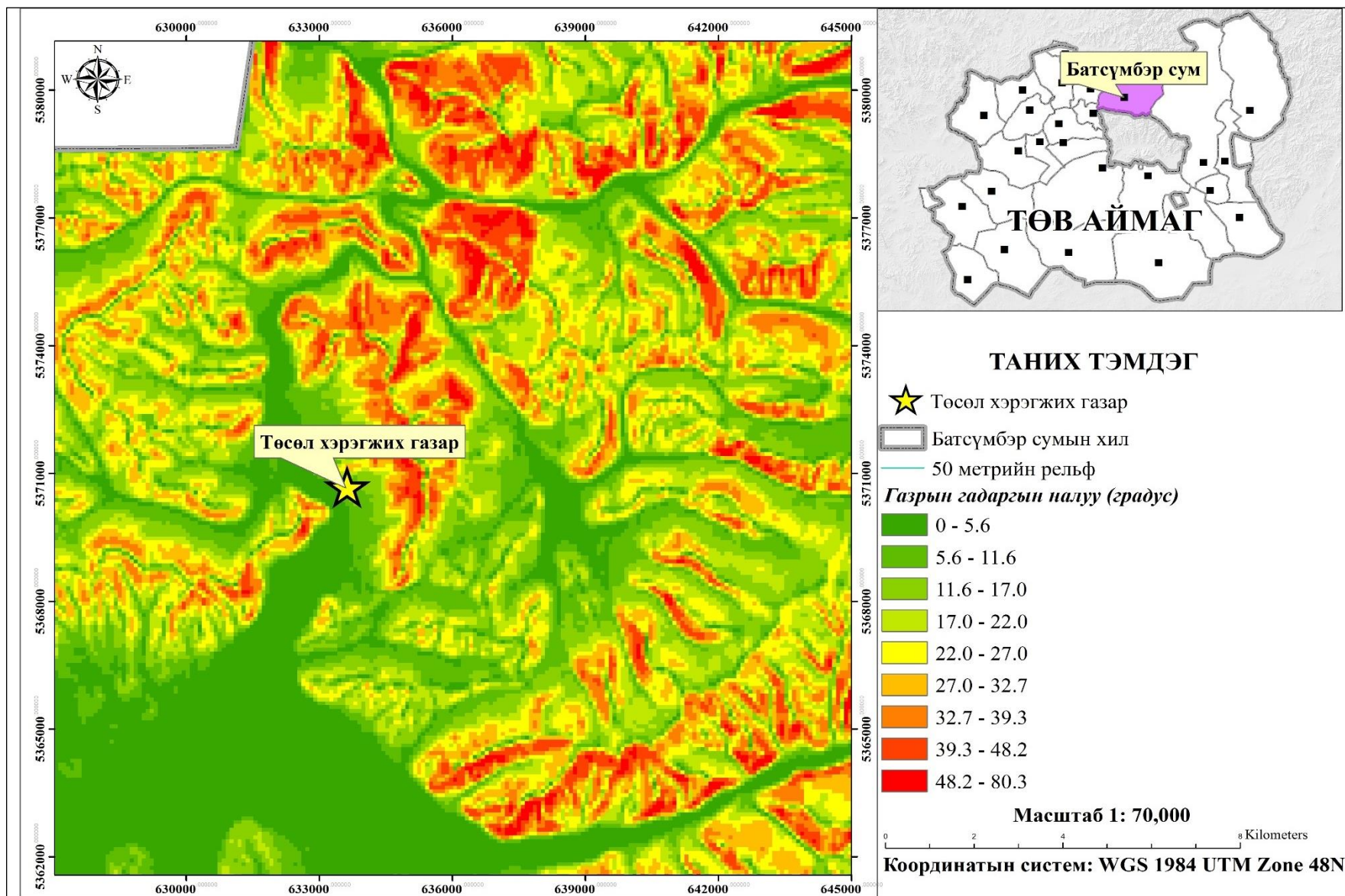
Цахилгаан хангамж: Сумын төвд 1 төвлөрсөн уурын зуух, Эрүүл мэндийн төв, засаг даргын тамгын газар, соёлын төв байгууллагууд уурын зуухууд ажиллаж байна.

Боловсрол: Ерөнхий боловсролын 12 жилийн сургуулийн 41 бүлэгт 1076 хүүхэд өдрөөр суралцаж, албан бус боловсролын дүйцсэн хөтөлбөрөөр суурь 10, бүрэн дунд 28 боловсрол нөхөн олгох сургалтанд 38 иргэн суралцаж байна. суурь боловсролын хамран сургалт 86,3 хувьд хүрсэн. Ерөнхий боловсролын сургуульд мэргэжилтэй багшийн хангалт 100 хувьтай байгаа ба мэргэжил дээшлүүлэх хөрвөх сургалтанд нийт 52 багш хамрагдаж байна.

Ус хангамж: Сумын төвд цэвэр усны эх үүсвэрийн 19 гүний худаг, 2 ус зөөлрүүлэх, цэнгэгжүүлэх төхөөрөмжтэй. Төвлөрсөн усан хангамжийн системд 11 аж ахуйн нэгж холбогдож, сумын төвийн айл өрхүүд ус түгээх цэгээс усаа авч байна.

Зураг 9. Төслийн талбайн районы д.т.д үнэмлэхүй өндөр (метр)

Зураг 10. Төслийн талбайн районы газрын гадаргын налуу (градус)

3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БОЛОН БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

3.1 Нөлөөллийн хэлбэр үргэлжлэх хугацаа

Төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчны төлөв байдалд үзүүлж болзошгүй болон гол сөрөг нөлөөллийг тогтоох зорилгоор шинжээчдийн хэсэг газар дээр нь очиж, төслийн талбай болон орчны байдалтай танилцаж, холбогдох судалгааг хийсэн болно.

Төслийн болзошгүй нөлөөллийг тогтоохдоо магадлан жагсаах аргыг ашиглаж, үр дүнг дараах хүснэгтэд үзүүлэв. Энэ арга нь төсөл хэрэгжих үед тухайн нөлөөлөл байгаа эсэх дээр тулгуурладаг ба хэрэв тухайн нөлөөлөл байвал "х"-ээр тэмдэглэдэг. Ингэхдээ тухайн нөлөөллийн хэлбэр, үргэлжлэх хугацаа, эрчим зэргийг тодруулах, мөн уг нөлөөлөл байгаль орчин, экологийн тэнцвэрт байдал, орон нутгийн нийгэм-эдийн засагт хэрхэн нөлөөлөх (шууд, шууд бус, эргэж нөлөөлөх, буцалтгүй нөлөөлөх, давхардах эсэх) байдлыг үзүүлдэг.

Хүснэгт 4. Болзошгүй нөлөөллийн хэлбэр, үргэлжлэх хугацаа, эрчим ба эх үүсвэр

Байгаль орчны үзүүлэлт	Шууд	Шууд бус	Өөрөөр зохицуулагдах	Богино хугацааны	Урт хугацааны	Буцаж нөлөөлөх	Будалтгүй нөлөөлөх	Хүчтэй	Дунд эрэг	Бага зэрэг
1. Байгалийн төрөл зүйлийн өөрчлөлт										
Газрын доорх урсцын өөрчлөлт			x							
Гадаргын урсцын өөрчлөлт			x							
Ургамлын бүтцийн өөрчлөлт	x				x		x		x	
Хөрсний элэгдэл, эвдрэл	x				x		x		x	
Зэрлэг амьтдын орон зайн өөрчлөлт			x							
Уур амьсгалын (бичил) өөрчлөлт			x							
2. Байгалийн нөөц ашиглалт										
Газрын гадаргын нөөц баялаг			x							
Бэлчээрийн байдал			x							
Эрдэс түүхий эдийн нөөц			x							
Эрчим хүчний нөөц			x							
3. Байгаль, орчны өөрчлөлт										
Газрын доорх усны чанар, хэмжээ			x							
Гадаргын усны чанар хэмжээ			x							
Агаарын бохирдол			x							
Хөрсний бохирдол			x							
Төслийн үйл ажиллагаанаас ялгарах бохирдуулагч бодис хүний эрүүл мэндэд нөлөөлөх			x							
Дуу чимээ, шуугианы нөлөө			x							
4. Байгалийн өнгө төрх, түүх, соёлын дурсгалт зүйл, археологи, палеонтологийн олдвор										
Байгалийн үзэсгэлэнт өнгө төрх өөрчлөгдөх			x							

Байгаль орчны үзүүлэлт	Шууд	Шууд бус	Өөрөөр зохицуулагдах	Богино хугацааны	Урт хугацааны	Буцаж нөлөөлөх	Будалтгүй нөлөөлөх	Хүчтэй	Дунд эрэг	Бага зэрэг
Ландшафтын хэлбэр, өнгө өөрчлөгдөх			x							
Тусгай хамгаалалттай газар нутагт нөлөөлөх			x							
Түүх соёлын дурсгалт зүйлд нөлөөлөх			x							
Археологи, палеонтологийн олдворт нөлөөлөх			x							
5. Нийгэмд үзүүлэх нөлөө										
Дэд бүтцийн хөгжилд нөлөөлөх	+				+	+			+	
Үйлчилгээний салбарын ү/а-нд нөлөөлөх		+			+	+				+
Хүн амын орлого өөрчлөгдөж, нэмэгдэх		+			+	+			+	
Хүн амын эрүүл мэндэд нөлөөлөх			x							
6. Эдийн засагт үзүүлэх нөлөө										
Татварын орлого өөрчлөгдөх	+				+		+			+
Орон нутгийн орлого нэмэгдэх	+				+		+			+
Ядуурлыг бууруулахад дэмжлэг болох	+				+		+			+
Ажлын байр нэмэгдэх	+				+		+			+
Улирлын чанартай эрэлт хэрэгцээ нэмэгдэх	+				+		+			+
7. Бусад нөлөөлөл										
Бохир ус хөрсөнд нэвчиж, хөрс ба грунтын усыг бохирдуулах			x							
Дүн	8	3	21	0	10	3	7	0	4	6

Тайлбар “х” сөрөг нөлөөлөл, (+) эерэг нөлөөлөл

Төслийн болзошгүй сөрөг болон эерэг нөлөөллийн хэлбэр, хугацаа, эрчмийн үндэслэлийг дараах байдлаар гаргасан болно. Үүнд:

Шууд нөлөөлөл:

- Төслийн барилга байгууламжийн нөлөөгөөр биет хэмжээгээр хөрс, ургамлан бүрхэвч үүсмэл хэлбэршлээр солигдож, шууд, урт хугацаанд, буцалтгүй, дунд зэргийн эрчимтэй нөлөөлнө;
- Дэд бүтцийн хөгжилд эергээр, урт хугацаагаар нөлөөлнө;
- Орон нутгийн орлого, ажлын байр нэмэгдэх зэрэгт төслийн үйл ажиллагаа явагдах хугацаанд болон цаашид эергээр нөлөөлнө;

Шууд бус нөлөөлөл:

- Үйлчилгээний салбарын үйл ажиллагаанд урт хугацаанд эерэг нөлөөлнө;

- Орон нутгийн иргэдээс ажилчид авах зэргээр урт хугацаанд эерэг нөлөөлнө;

Хүчтэй нөлөөлөл:

- Болзошгүй нөлөөллийн үнэлгээ хийх явцад төслийн зүгээс хүчтэй нөлөөлөх нөлөөлөх байхгүй байна.

4. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Зорилго: Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (БОМТ)-ний гол зорилго нь төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах хэмжээг төлөвлөхөд оршино. Ингэхдээ тухайн арга хэмжээ бүрийг төсөл хэрэгжүүлэгч нь хэрэгжүүлж чадахуйц, бодитойгоор төлөвлөх нь чухал.

Гол зорилтууд:

- Байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүд болон хүний эрүүл мэнд, нийгэм эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулахад зайлшгүй хэрэгжүүлэх арга хэмжээг төлөвлөх;
- Төслийн үйл ажиллагаанаас агаар, хөрс, усан орчин болон ажлын байрны нөхцөлд хэрхэн нөлөөлж байгаа талаар хяналт шинжилгээ явуулах арга хэмжээг төлөвлөх;

Хүснэгт 5. 2023 онд хэрэгжүүлэх Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардал

№	Ажлын нэр	Зардал мян.төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	150.000
2	Орчны тохижилт, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	860.000
3	Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
4	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	-
5	Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	100.000
6	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	323.000
7	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	-
8	Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө	-
Нийт зардал		1.433.000

5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн үйл ажиллагаанаас үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, түүнээс урьдчилан сэргийлэх үүднээс дараах арга хэмжээг бид хэрэгжүүлсэн.

Хүснэгт 6. Төслийн сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, арилгах, бууруулах арга хэмжээ

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, мян төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ									
1	Агаарын бохирдол үүсэх	Ил задгай хог хаягдал шатаахгүй байх	Төслийн талбайд	тогтмол	Үйл ажиллагааны зардал			2023 он	Агаарын тухай хууль, Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хууль MNS 4585:2016
3	Авто тээврийн хэрэгслээс тоосжилт, хорт хий ялгарах	Шаардлагагүй тохиолдолд тээврийн хэрэгслийг унтрааж байх	Төслийн талбайд	тогтмол	Үйл ажиллагааны зардал			2023 он	
Дүн							-		
Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ									
4	Усан орчин бохирдох, Усны нөөц хомсдох	БОННУ-д тусгасан аялал, жуулчлалын баазад WSB технологийн бага оврын цэвэрлэх байгууламж суурилуулах	Төслийн талбайд	Иж бүрэн	Үйл ажиллагааны зардал			2023 он	“Усны тухай хууль” Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хууль MNS 6561:2015 MNS 4943:2015 MNS 6734:2018 “Усны тухай хууль” БОНХАЖ-ын сайд, БХБ-ын сайдын хамтарсан тушаал-А-230/127 тоот журам “Ус ашиглалт, хэрэглээг
5		Борооны ус хуримтлуулан дахин ашиглах зөвлөмж	Ус хэмнэх	ш	Үйл ажиллагааны зардал			2023 он	
6		Ус хангамжийн эх үүсвэрээс 50 метрээс доошгүй зайд эрүүл ахуйн хориглолтын бүс, 200 метрээс доошгүй зайд эрүүл ахуйн хязгаарлалтын бүсийг тогтоож мөрдөж ажиллах	Төслийн талбай	тогтмол	Үйл ажиллагааны зардал			2023 он	
7		Ус хэмнэх технологи хэрэгжүүлэх	Иж бүрэн	ширхэг	Үйл ажиллагааны зардал			2023 он	

Төв аймгийн Батсүмбэр сумын нутагт байрлах “Монгол зөвлөлтийн Улаанбаатар төмөр зам” ХНН-ийн “Баянбуурал” амралтын газрын төслийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, мян төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
		/ариун цэврийн өрөөнд ус хэмнэдэг сантехникийн төхөөрөмжүүдийг суурилуулах/							тоолууржуулах журам”
8		Ус бохирдуулсны төлбөр төлөх	Хаягдал бохир усны цооног	удаа	120.000	1	120.000	2023 он	
Дүн							120.000		
Хөрс, газрын гадаргад үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ									
9	Хөрсний бохирдол	Барилга байгууламжийн гадна талбайд ногоон байгууламжийг бий болгох, орчныг цэвэр байлгах	Төслийн талбай	удаа	Үйл ажиллагааны зардал		2023 он	MNS 5850:2019, “Хөрсний чанар, Хөрсөнд агуулагдах бохирдуулах бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 3297:2019, “Байгаль хамгаалал. Хөрс. Хот суурин газрын хөрсний эрүүл ахуйн аюулгүйн үзүүлэлт, бохирдлыг үнэлэх”	
10		Тээврийн хэрэгслийн болон явган хүний зам, зогсоол байгуулах, тэмдэг, тэмдэглэгээ байршуулах, хаалт хамгаалалт хийх	Төслийн талбай	удаа	Үйл ажиллагааны зардал		2023 он		
11		Хөрсөн орчны мониторинг судалгааг хийх	Төслийн талбайн хөрс	удаа	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгасан		2023 он		
12		Төслийн хог хаягдлыг зөвшөөрөгдсөн цэгт хаяж зайлуулах	Төслийн талбайд	Тогтмол	Үйл ажиллагааны зардал		2023 он		
13		Авто машины зогсоол дээр асгарсан тос, тосолгооны материалыг тухай бүрд нь цэвэрлэж авах	Төслийн талбайд	удаа	Үйл ажиллагааны зардал		2023 он		
14		Төв замаас тухайн эдэлбэр газар хүртэл нэг замтай байх замын дагуу (500-1000) м-ийн зайд MNS 4596:2014, Авто замын тэмдэг, тэмдэглэл, гэрлэн дохио, хашилт,	Төслийн талбайд	удаа	Үйл ажиллагааны зардал		2023 он		MNS 4596:2014 Авто замын тэмдэг, тэмдэглэл, гэрлэн дохио, хашилт, чиглүүлэх

Төв аймгийн Батсүмбэр сумын нутагт байрлах “Монгол зөвлөлтийн Улаанбаатар төмөр зам” ХНН-ийн “Баянбуурал” амралтын газрын төслийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, мян төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
15		чиглүүлэх хэрэгслүүдийг хэрэглэх дүрэм стандартын дагуу цогцолбор хаяг бүхий замын тэмдгийг байршуулах.							хэрэгслүүдийг хэрэглэх дүрэм
		Тээврийн хэрэгслийн /авто/ зогсоолыг байр, сууц, байгууламжаас 200 м-ээс багагүй зайд байрлуулах ба тээврийн хэрэгслийн зогсоол нь “MNS 5342:2007, Автомашинны зогсоол, ангилал, ерөнхий шаардлага” стандартын шаардлагыг хангасан байна.	Төслийн талбайд	удаа	Үйл ажиллагааны зардал	2023 он	“MNS 5342:2007, Автомашинны зогсоол, ангилал, ерөнхий шаардлага”		
Дүн							-		
Биологийн төрөл зүйлд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ									
16	Ургамал	Төслийн талбайн хашаан доторх сул чөлөөт талбайг тарималжуулж нөхөн сэргээх зөвлөмж	Төслийн талбай	удаа	Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөөнд зардал тусгагдсан		2023 он		Нөхөн сэргээлтийн аргачлал Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай MNS 4585:2016
Дүн									
Эрчим хүч									
17	Цахилгаан эрчим хүчний хэрэглээ	Сэргээгдэх эрчим хүчнээс сонгож хэрэглэх	Төслийн талбай	Иж бүрэн	Үйл ажиллагааны зардал		2023 он	MNS 6043:2019 Амралтын газар жуулчны баазад тавих ерөнхий шаардлага MNS 5824:2007 “Аялал жуулчлалын	
18		Цахилгаан эрчим хүчний хэмнэлттэй тоног төхөөрөмжийг сонгож хэрэглэх	Төслийн талбай	Иж бүрэн	Үйл ажиллагааны зардал		2023 он		
19		Ариун цэврийн газар нь агааржуулагч сэнстэй байна.	Ариун цэврийн өрөө	Иж бүрэн	Үйл ажиллагааны зардал		2023 он		

Төв аймгийн Батсүмбэр сумын нутагт байрлах “Монгол зөвлөлтийн Улаанбаатар төмөр зам” ХНН-ийн “Баянбуурал” амралтын газрын төслийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, мян төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
20		Зочны аюулгүй байдлыг хангах үүднээс гар чийдэнгийн нөөцтэй байна	Төслийн талбай	ширхэг	15.000	2	30.000	2023 он	байр сууцны төрөл, үндсэн шаардлага
Дүн							30.000		
Нийт дүн							150.000		

6. ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, ЦЭЦЭРЛЭГЖҮҮЛЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Газрын тухай хууль”-ийн 56.6-р зүйл: Хот, тосгоны өнгө үзэмж, эрүүл ахуйн нөхцөлийг сайжруулах, газрыг хамгаалах, нөхөн сэргээх шаардлагын дагуу газар эзэмшигч нь эзэмшилд авсан газрын 10-аас доошгүй хувийг ногоон байгууламжтай байна.

Хүснэгт 7. Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөө

№	Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Ногоон байгууламж бий болгох Тэрбум мод үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд мод тарих, арчлах	Шар хуайсан хашаа	Төслийн талбайн хэмжээнд, 0.8 га талбайд /мод бут тариална., шар хуайсан хашаанд	га	0.2	400.000	2023 он	Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль Зүлэгжүүлэх талбай бэлтгэх, үр тарих, арчлах MNS 6260 : 2020
		Бяцхан ойн төгөл байгуулах				300.000		
		Зүлэгжүүлэх		кг	6	160.000		
2	Хөрс бэлтгэх Нүх бэлтгэх	/Хар шороо, элс, бууц зэргийг бэлтгэнэ/	Ажилчны хөлс	Ажилчин	Үйл ажиллагааны зардал	2023 он		
Нийт дүн						860.000		

7. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн үйл ажиллагааны явцад түүх соёлын өвийг хамгаалах зорилгоор төсөл хэрэгжүүлэгч нь дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай. Үүнд:

- Соёлын өвийг хамгаалах, хадгалах Монгол улсын хууль эрхзүйн орчныг дагаж мөрдөх;
- Тус амралтын газрын эзэмшлийн талбайн газар дээр ямар нэг таних тэмдэггүй дурсгал илэрч болзошгүй тул төсөл хэрэгжүүлэх явцад түүх, соёлын дурсгалт зүйл илэрвэл төсөл хэрэгжүүлэгч ажлаа зогсоож энэ тухай сум, дүүргийн Засаг дарга, цагдаагийн болон уг асуудлыг эрхэлсэн эрдэм шинжилгээний байгууллагад нэн даруй мэдэгдэх;
- Төслөөс шууд өртөж нөлөөлөгдөхөөргүй цэгүүдийг хамгаалах ажиллагаа, соёлын ба үнэт өв дурсгалтай газрыг хамгаалах төлөвлөгөө, хөтөлбөрийг боловсруулахдаа төв, орон нутгийн удирдах байгууллага, мэргэжилтнүүд, орон нутгийн олон нийтийн байгууллага, ШУА-ын Археологийн Хүрээлэн зэрэгтэй зөвлөлдөнө. Энэ төлөвлөгөө, хөтөлбөрийг төслийн бүтээн байгуулалт эхлэхээс өмнө төлөвлөж мөрдөх;

Хүснэгт 8. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Нөлөөлөлд өртөх түүх, соёлын өв	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Төслийн үйл ажиллагааны үед Археологийн болон палеонтологийн ховор түүхийн дурсгалт олдворууд гарч ирж болзошгүй.	Хэрэв төслийн үйл ажиллагааны үед Археологийн болон палеонтологийн ховор түүхийн дурсгалт олдворууд гарч ирэхэд төрийн холбогдох байгууллагуудад заавал мэдэгдэх ёстой.	Төсөл хэрэгжүүлэх нийт талбайн хэмжээнд	-	Тухайн үед нь шийдэх	Тухайн үед нь шийдэх	Үйл ажиллагааны турш	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль /2014 оны 05 сарын 15-ны өдрийн шинэчилсэн найруулга/, Бусад холбогдох салбарын яамнаас гаргасан дүрэм журмууд
Нийт дүн						-		

8. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Цаашид дахин ашиглах боломжтой хаягдлыг аль болох дахин ашиглах хувь хүн, байгууллагуудад нийлүүлж хог хаягдлын хэмжээг бууруулж ажиллах хэрэгтэй.

Хүснэгт 9. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгаж, ангилан ялгасан хог хаягдлыг хоёрдогч түүхий эд хүлээн авах цэгт тушаах, хог хаягдлыг дахин ашиглах зэрэгт ЗР-ийн зарчмыг үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлэх.	Төслийн талбайд	Тогтмол	Үйл ажиллагааны зардал			2023 он	БОАЖ-ын сайдын А/433 тогтоол Энгийн хог хаягдлыг ангилах, цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах,
2	Төслийн талбайд хог хаягдлыг ангилан ялгаж хаях боломжтой хогийн савыг байрлуулах, хаягжуулах	Төслийн талбайд	Иж бүрэн	Үйл ажиллагааны зардал			2023 он	
3	Хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгаж хүнсний хаягдлыг усгүйжүүлж органик компост бордоо болгон зүлэг, мод арчилгаанд ашиглах	Төслийн талбайд	Тогтмол	Үйл ажиллагааны зардал			2023 он	
4	Ахуйн шавж, мэрэгч устгах, халдваргүйжүүлэлтийг “MNS 5161-3:2002, Ахуйн шавж, мэрэгч устгах, халдваргүйжүүлэлд. Гуравдугаар хэсэг. Үйлчилгээ стандартын дагуу мэргэжлийн газраар гүйцэтгүүлэх.	Хог хаягдлын цэгт	Тогтмол	2	50.000	100.000	2023 он	Хог хаягдлын тухай хууль MNS 5344:2011
5	Шингэн хог хаягдал хадгалах зориулалтын цэгтэй болох	Шингэн хог хаягдлын	Тогтмол	Үйл ажиллагааны зардал			2023 он	Ахуйн хог хаягдлыг тээвэрлэхэд тавих ерөнхий шаардлага
6	Хог хаягдлыг тогтмол хугацаанд зайлуулах, орон нутгийн тусгай зөвшөөрөлтэй байгууллагаар хог устгалын цэгт хүргэх	Төслийн талбайд	Тогтмол	Үйл ажиллагааны зардал			2023 он	
7	Хог хаягдал хадгалах зориулалтын цэг-ийг байр сууц, хоолны газраас 50 м- с багагүй зайд бие засах газраас тусад нь, зонхилох салхины доод зүгт байрлуулж, салхинд хийсгэхгүй байх нөхцөлийг бүрдүүлсэн, хөрсөнд шингээлт үүсэхээс хамгаалсан байх.	Төслийн талбайд	удаа	Үйл ажиллагааны зардал			2023 он	Засгийн газрын А/349 тогтоол Эх үүсвэрээс гарах хог хаягдлын

Төв аймгийн Батсүмбэр сумын нутагт байрлах “Монгол зөвлөлтийн Улаанбаатар төмөр зам” ХНН-ийн “Баянбуурал” амралтын газрын төслийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

№	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
8	Үүсэх хог хаягдлын төрөл, кодыг ЗГ-ын 116 тогтоолд заасан хог хаягдлын кодчилсон жагсаалтын дагуу тогтоосон байх	Төслөөс үүсэх хог хаягдал	удаа		Үйл ажиллагааны зардал		2023 он	кодчилсон жагсаалт
9	Аж ахуйн нэгж, байгууллага нь хог хаягдал цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах эрх бүхий иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагатай хог тээврийн үйлчилгээний гэрээ байгуулах	Төслөөс үүсэх хог хаягдал	Удаа		Гэрээний үнийн дүнгээр		2023 он	БОАЖ-ын сайдын А/445 тогтоол Энгийн хог хаягдлын төвлөрсөн цэг байгуулах, үйл ажиллагаа явуулах, хаах аргачилсан заавар
10	Хог хаягдлыг зориулалтын цэгээс нэгдсэн хогийн цэгт тээвэрлэхэд MNS 5344:2003, Ахуйн хог хаягдал тээвэрлэлт ангилал. Ерөнхий шаардлага” стандартыг баримтлах.	Төслийн талбайд	удаа		Үйл ажиллагааны зардал		2023 он	явуулах, хаах аргачилсан заавар
11	Хог хаягдал хадгалах зориулалтын цэгт хогийн савыг 3-аас доошгүй төрлөөр ялгаж, тэмдэгжүүлсэн байна	Хог хаягдал цуглуулах цэгт	удаа		Үйл ажиллагааны зардал		2023 он	
12	Нийтийн эзэмшлийн талбай, үйлчилгээний орчинд болон хариуцан хамгаалах талбайн орчинд хогийн сав байршуулах.	Төслийн талбайд	ширхэг		Үйл ажиллагааны зардал		2023 он	БОАЖ, Сангийн сайдын 192, А/243 хамтарсан тушаал Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийн хэмжээг тооцох
13	Байр сууц бүрд орчинтойгоо зохицсон материал, өнгө үзэмж бүхий хогийн савтай байх.	Төслийн талбайд		2023 он				
14	Засвар үйлчилгээ хийсэн тохиолдолд хог хаягдлыг тухай бүрд цуглуулан тусад нь хадгалж ил задгай хаяхгүй байх	Төслийн талбайд	Тогтмол		Үйл ажиллагааны зардал		2023 он	
Нийт дүн						100.000		

9. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Хүснэгт 10. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, мян.төг	Төсөв, мян. төг	Хууль, бодлого, стандарт
Агаарын чанар						
CO ₂ , NO ₂ , SO ₂ Тоос нийт (PM10, PM2.5) Дуу шуугиан хэмжээ	- Амралтын байр дотор -1 цэг - Төслийн талбайн хашаан дотор-1 цэг	Жилд 1 удаа	2 цэгт	36.5000	73.000	MNS 4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн шаардлага
Хөрс						
Хөрсний хүнд металлууд (Ni, Cd, Pb, Cu, Zn, Cr)	Төслийн талбайн ил гарсан хөрснөөс	Жилд 1 удаа	1 цэгт	25.000	25.000	MNS 3297:2019 Байгаль хамгаалал. Хөрс. Хот, суурин газрын хөрсний эрүүл ахуйн аюулгүйн үзүүлэлт, бохирдлыг үнэлэх
Усны чанар						
Ерөнхий хими	- Гүний худгийн ус-1 цэг - Цэвэрлэх байгууламжийн оролтын ус- 1 цэг - Цэвэрлэх байгууламжийн гаралтын ус - 1цэг	Жилд 1 удаа	3 цэгт	45.000	135.000	- MNS 0900:2018 Хүрээлэн буй орчин. Эрүүл мэндийг хамгаалах. Аюулгүй байдал. Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ - MNS 4943:2015 Хүрээлэн байгаа орчин. Усны чанар. Хаягдал ус. Ерөнхий шаардлага
Бактериологи	Гүний худгийн ус-1 цэг	Жилд 2 удаа	2 цэгт	45.000	90.000	- MNS 6561:2015 Хүрээлэн байгаа орчин. Усны чанар. Ариутгах татуургын сүлжээнд нийлүүлэх хаягдал ус. Ерөнхий шаардлага
Нийт дүн					323.000	

10. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 11. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хэрэгжүүлэх хуваарь			Хариуцсан албан тушаалтан
			2023 он			
			сар	сар	сар	
1	2	3	4	5	7	
1	Төсөл хэрэгжих орон нутгийн удирдлагатай нийгмийн хариуцлагын хүрээнд хамтран ажиллах.	Тохиролцох		9-10 сар		“Монгол зөвлөлтийн Улаанбаатар төмөр зам” ХНН
2	Төслийн хүчин чадал энэхүү тайланд тусгагдсанаас өөр нэмэлт өөрчлөлт орох бүрд дахин байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний нэмэлт тодотгол хийлгэх шаардлагатай.	Тохиролцох				“Монгол зөвлөлтийн Улаанбаатар төмөр зам” ХНН
3	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам тогтоож мөрдөх	Дотоод төлөвлөлтөөр	3-р сар			“Монгол зөвлөлтийн Улаанбаатар төмөр зам” ХНН
4	Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээг зохих хугацаанд хийж гүйцэтгэх ба биелэлтийг жил бүр дүгнэж, дүнг аймгийн БОАЖГ-нд хүргүүлж байх, тухайн жилийн БОМТ-г батлуулж байх	-			11-12-р сар	Төслийн Байгаль орчны мэргэжилтэн
5	Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль Байгаль хамгаалахад орон нутгийн иргэдийн оролцоог идэвхжүүлэх, уулзалт зөвлөгөөг жил бүр зохион байгуулах, тэдний санал зөвлөмжийг БОХТ-г хэрэгжүүлэх ажилд тусгах	-				“Монгол зөвлөлтийн Улаанбаатар төмөр зам” ХНН
6	Газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлэх (5 жилд 1 удаа).	Гэрээний үнийн дүнгээр				“Монгол зөвлөлтийн Улаанбаатар төмөр зам” ХНН
Нийт дүн		-				

11. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 12. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

№	БОМТ, БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
1	Төв аймгийн БОАЖГ	Тайлан	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан	Жил бүрийн 11 сарын 01-ны дотор	Үйл ажилгааны зардал	Компани удирдлага, мэргэжилтнүүд	Төв аймгийн Зуунмод сум
2	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Хүрээлэн буй орчин байгалийн нөөцийн удирдлагын газар	Төлөвлөгөө	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө	Жил бүрийн 12-р сард	Үйл ажилгааны зардал	Компани удирдлага, мэргэжилтнүүд	Улаанбаатар хот
Нийт							